

მედიკალიზაციის განვითარების პარამეტრების
ანალიზი

პარმენ ლემონჯავა, სტუ-ს პროფესორი
ლაშა მურჯიკელი, სტუ-ს დოქტორანტი

SUMMARY

* * * * *

In the scientific article “The Myth of the non-exhaustion of natural resources,” there is noted the fact that at the present stage many events being held for the purpose of science-based interconnection mechanism elaboration with the nature. State research institutes are engaged in the study of these serious problems.

The author states that the strong economical development impacts the science and is directly associated with its transformation to a corporate force. It is noted that the expansion and deepening of specialization in the production sectors of the economy has led to the internal links, increasing the number of industrial facilities in the fields, as well as the first farm units. All this has increased the demand on natural resources for economic development, which is gaining a place in the nature and place of the latter economization, in the economy – for ecologization.

There is given also the nature of economic development and reproduction problems which have to be considered on the basis of mutual needs of interacting. Accordingly the modern stage of development occurs on the local, regional and global levels of economic and ecological processes of interconnection, which also contributed to the study of science - Econology. Econology is the science that studies the interaction and equal economic and ecological systems at different levels of development of the laws that allow the entire system to the natural character of these interact and their development. Econology is looking at economics in another way, in particular by combining it with ecology.

The paper will discuss the need for effective use of the scientific econological research process management. The results of the survey of econological researches are used to compile the country's economic development projects.

In modern agricultural practices there have been outlined four areas of econological research.

The present research work deals with the attempt of the course “The use of nature in the economy” in the subject area of science due to the necessity of the correlation with other scientific disciplines and the justification of its interdisciplinary nature.

On the basis of climate change and the non-exhaustion of world's natural resources' analyzes it has been set forth the main mythological theories.

საზოგადოების განვითარების თანამედროვე ეტაპზე მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესი, მისი მიღწევები ბუნებაზე ძლიერ გავლენას ახდენენ. ყოველივე ამან განაპირობა არსებული ეკოლოგიური წონასწორობის დარღვევა. ასეთ პირობებში ბუნებას არ შესწევს უნარი თავი გაართვას იმ ცვლილებებს, რომლებიც მიმდინარეობს მასში ადამიანის სამეურნეო საქმიანობის უარყოფითი გავლენის შედეგად.

ბუნებასთან მეცნიერულად დასაბუთებული კავშირითიერების მექანიზმის შემუშავების მიზნით თანამედროვე ეტაპზე ბევრი რამ კეთდება. მრავალი ქვეყნის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტები დაკავებულია ამ სერიოზული პრობლემის გამოკვლევით. ამჟამად, ყველასათვის ცნობილია, რომ ეკონომიკისა და ბუნების კავშირითიერების პრობლემის ოპტიმალურად გადაწყვეტის ღონისძიებათა სისტემა წარმოადგენს ნებისმიერი ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების მეცნიერულად დასაბუთებული კომპლექსური პროექტის ორგანულ შემადგენელ ნაწილს.

განვითარების თანამედროვე ეტაპზე მეცნიერულ-ტექნიკურ პროგრესს, პრაქტიკულად ადგილი აქვს მსოფლიოს ყველა ქვეყანაში. ეკონომიკის განვითარება და მისი ბუნებაზე ძლიერი ზემოქმედება დაკავშირებულია მეცნიერების უშუალო სანარმოო ძალად გადაქცევასთან. ეკონომიკის განვითარება და ზრდა თავის მხრივ გავლენას ახდენს ბუნებაზე.

წარმოების სპეციალიზაციის გაფართოებამ და გაღრმავებამ განაპირობა ეკონომიკის დარგების შიგნით კავშირები, სამეურნეო ობიექტების რაოდენობა, როგორც ეკონომიკის დარგთა, ასევე პირველადი სამეურნეო ერთეულების სახით. ყოველივე ამან გააძლიერა ეკონომიკის განვითარების მოთხოვნილება ბუნებრივ რესურსებზე, რომელთა მოპოვების ადგილს წარმოადგენს ბუნება.

ნებისმიერ ქვეყანაში ადამიანთა ეკონომიკური მოთხოვნილების დაკმაყოფილება ყოველთვის დაკავშირებულია ეკონომიკის განვითარებასთან. ადამიანთა კეთილდღეობის ამაღლება მოითხოვს: სამომხმარებლო საქონელთა წარმოების გაზრდას, მომსახურეობის სფეროს გაფართოებას, რაც თავის მხრივ გულისხმობს ბუნებრივი რესურსების დიდი რაოდენობით მოხმარებას. ჭეშმარიტებაა, რომ ეკონომიკის განვითარების ფაქტორები დაკავშირებულია ბუნების სხვადასხვა ელემენტებთან. ამიტომ დროთა განმავლობაში ბუნება განიცდის ეკონომიზაციას, ხოლო ეკონომიკა კი, თავის მხრივ, ეკოლოგიზაციას.

თანამედროვე პირობებში ეკონომიკის განვითარება წარმოებს ახალ ეკოლოგიურ სიტუაციაში. ამიტომ სამეურნეო განვითარებისა და ბუნების კვლავწარმოების პრობლემები განხილულ უნდა იქნეს ურთიერთმომთხოვნათა პრინციპის დაცვის საფუძველზე. საკითხი აქ ეხება ეკონომიკურ-ეკოლოგიური სისტემების ურთიერთკავშირს. ასეთ შემთხვევაში ცალკე უნდა გამოიყოს ლოკალური ეკონომიკურ-ეკოლოგიური სისტემა, სადაც განხილულ უნდა იქნეს კლასტერში შემავალი საწარმოების ეკონომიკური საქმიანობა ახლომდებარე ბუნებასთან ურთიერთკავშირში. ასევე უნდა გამოიყოს რეგიონული ეკონომიკურ-ეკოლოგიური სისტემა, რომელიც ხასიათდება ეკონომიკური ობიექტების დიდი რაოდენობით და გულისხმობს საწარმოთა ფართო ჯგუფისა და ბუნების ურთიერთკავშირს. უნდა აღინიშნოს, რომ უფრო რთული ტიპის კავშირს წარმოადგენს გლობალური ეკონომიკურ-ეკოლოგიური სისტემა, სადაც, ერთი მხრივ, განიხილება პლანეტარული მასშტაბით მთლიანად ეკონომიკა, ხოლო მეორე მხრივ, მთელი ბუნება.

განვითარების თანამედროვე ეტაპზე ადგილი აქვს ზემოაღნიშნულ სამივე დონეზე ეკონომიკური და ეკოლოგიური პროცესების ურთიერთშეღწევას. ამიტომ ამ კავშირურთიერთობიდან შეუძლებელია ერთ-ერთი სისტემის დროებით ამოღება, რადგან ეს განაპირობებს ეკონომიკის განვითარებასა და ბუნებას შორის კავშირურთიერთობის ცვლილებას. სწორედ ასეთ შემთხვევაში ძნელდება მათ შორის ურთიერთშეღწევის სრულყოფილი კვლევა, ანალიზისა და სინთეზის ტრადიციული მეთოდებით.

თანამედროვე პრობლემების რთული კომპლექსური ხასიათი მოითხოვს საოზგადოებრივ, საბუნებისმეტყველო და ტექნიკურ მეცნიერებათა ინტეგრაციის გაღრმავებას. ამ უკანასკნელმა კი წარმოშვა მოთხოვნილება კვლევისა და მენეჯმენტის თვისებრივად ახალი მეთოდების შესახებ, რომელიც დაეფუძნება რთული სისტემის ფუნქციონირების კანონების მოთხოვნილების ცოდნას. ეკონომიკისა და ეკოლოგიის ინტეგრირების მიჯნაზე წარმოიშვა სწორედ მეცნიერება – ეკონოლოგია, რომელსაც გააჩნია თავისი კვლევის საგანი, მეთოდი, კატეგორიები და პრინციპები. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ამ მეცნიერების მიზანი და ამოცანები ჯერ კიდევ საბოლოოდ სრულყოფილად არ არის განსაზღვრული, ხოლო რაც შეეხება მეთოდებსა და პრინციპებს, მათი გამოცდა წარმოებს თეორიულად. ეკონოლოგია არის მეცნიერება, რომელიც შეისწავლის თანასწორუფლებიანი ეკონომიკურ-ეკოლოგიური სისტემების სხვადასხვა დონეზე ურთიერთშეღწევისა და განვითარების იმ კანონებს, რომლებიც ერთიან სისტემაში კანონზომიერ ხასიათს აძლევენ ამ ურთიერთშეღწევებსა და მის განვითარებას.

საყოველთაოდ ცნობილია, რომ ადამიანი თავისი საწარმოო საქმიანობით ასაშუალებს, არეგულირებს და აკონტროლებს ნივთიერებათა ცვლას მასსა და ბუნებას შორის. მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის

პირობებში ადამიანის საწარმოო საქმიანობის ხასიათი შეიცვალა, ამაღლდა მისი ტექნიკური დონე. ყოველივე ამან გააძლიერა ადამიანის ბუნებაზე ზემოქმედების უნარი. ამ უკანასკნელმა ადამიანს საშუალება მისცა ბუნებრივ პროცესებს მისცეს მისთვის საჭირო მიმართულება.

ეკონომიკურ-ეკოლოგიური პროცესების ურთიერთშეღწევების ადგილი არის წარმოების სფერო. ასეთი საწარმოო საქმიანობის ადგილი შეიძლება იყოს რეგიონული და გლობალური მასშტაბის. რეგიონული მასშტაბის ეკონომიკა არის ქვეყნის მთელი ეკონომიკის ნაწილი და მოითხოვს წარმოებითი ურთიერთობის, საწარმოო ძალების განვითარების თეორიული და პრაქტიკული პრობლემების რეგიონულად კვლევას. ასეთ შემთხვევაში განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს ურთიერთშეღწეულ ეკონომიკურ-ეკოლოგიური პროცესების შესწავლას. ასეთი ურთიერთშეღწეული პროცესები ქმნიან ეკონოლოგიურ სისტემებს. ამ უკანასკნელის მენეჯმენტს უდიდესი მნიშვნელობა აქვს.

ეკონოლოგიური სისტემების სწორი მენეჯმენტი მოითხოვს მეცნიერულად განისაზღვროს სამართავი ობიექტი, საშუალებანი და მიზანი. ეკონოლოგიურ სისტემათა მენეჯმენტის საშუალებებია: ეკონომიკური ბერკეტები: ბუნებრივი რესურსების ეკონომიკური შეფასება, ბუნების გაჭუჭყიანებისათვის დაჯარიმება, ბუნებრივი რესურსების გამოყენებისათვის გადასახადი და სხვა. ეკონოლოგიურ მენეჯმენტში ეკონომიკური ბერკეტების, როგორც საშუალებების გამოყენება ითვალისწინებს ბუნების დაცვას, მისი რესურსების კვლავწარმოებას.

ეკონოლოგიური სისტემის მენეჯმენტის საერთო მიზანია წარმოების ეფექტიანობის ამაღლება. ამ უკანასკნელის განხორციელების დროს ეკონოლოგიური სისტემების მენეჯმენტი მეცნიერულ საფუძველს უნდა ემყარებოდეს. ასეთ შემთხვევაში შეიძლება მივაღწიოთ წარმოების დანახარჯთა შემცირებას, რესურსების რაციონალურ განაწილებას და გამოყენებას, გარემოს ხარისხის გაუმჯობესებას.

ეკონოლოგიური კვლევისათვის საჭიროა ბაზა, რომელიც გულისხმობს ეკონომიკურ-ეკოლოგიურ მოთხოვნილებათა ერთიანობას, ე.ი. საერთო ეკონოლოგიურ მოთხოვნებს. ასეთი საერთო ეკონოლოგიური მოთხოვნები ჩამოაყალიბა ს. სტრუმლინმა.¹ ამ მოთხოვნების ჩამოყალიბებისათვის ძირითადია ბუნების, მისი რესურსების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მახასიათებელი მონაცემები, ადამიანთა სხვადასხვა სახის საქმიანობის ბუნებაზე ზემოქმედების ანალიზის, ბუნების დაცვის, მისი კვლავწარმოებისათვის გატარებულ ღონისძიებათა ეფექტიანობის ანალიზის შედეგები და რეგიონული გლობალური მასშტაბით გარემოს ხარისხის სტატისტიკური მონაცემები.

თანამედროვე ეტაპზე ეკონოლოგიაში ფართოდ გამოიყენება მათემატიკური მოდელებისა და მეთოდების მთელი არსენალი, რომლებიც აღიარებუ-

1 С.Г. Струмилин, К оценке даровых благ природы. Т.И. М., 1964.

ლია ფიზიკაში, ქიმიაში, ბიოლოგიაში, ეკონომიკაში და საერთოდ მენეჯმენტის თეორიაში. ეკონოლოგიაში ფართოდ საგებლობენ მათემატიკური მოდელოების ანალიზური და ემპირიულობის ხერხებით, რომლებიც საშუალებას იძლევიან დადგინდეს მიმდინარე პროცესების განმარტობებელი მიზეზები და მივიღოთ აღწერითი მონაცემები პროგნოზირებისათვის. ეკონოლოგიაში მიღებული კვლევის შედეგები გამოიყენება ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების პროექტის შედგენის დროს.

მეცნიერების განვითარების თანამედროვე ეტაპზე ეკონოლოგიური კვლევის ერთ-ერთი მიმართულებაა ეკონოლოგიური პროცესების სისტემური მეთოდით გაანალიზება. აქ საქმე გვაქვს ეკონომიკის და ბუნების ურთიერთშელეწიულ სისტემების ერთობლივი პროცესის ანალიზთან. კვლევის ასეთი მიმართულების დროს ჭეშმარიტების დასადგენად წინასწარ წარმოებს სისტემათა კლასიფიკაცია.

ეკონოლოგიური კვლევის მეორე მიმართულებაა, მისი სისტემების პროექტის შედგენის, რეგულირებისა და მენეჯმენტის მეცნიერული საფუძვლების შემუშავება. ამ დროს წარმოებს მთელი სისტემის მასშტაბით ეკონოლოგიური დატვირთვების დასაშვები ნორმების შემუშავება და ეფექტიანობის განსაზღვრა. ანალოგიური კვლევის მესამე მიმართულებაა, ბუნების, მისი რესურსების თვისებებისა და ხარისხის ეკონომიკური, ეკოლოგიური და სოციალური შეფასება.

ეკონოლოგიური კვლევის მეოთხე მიმართულებაა რთული ეკონოლოგიური სისტემების განვითარების, პროექტის შედგენისა და პროგნოზირების პროცესის მათემატიკური აპარატების გამოყენებით კვლევა. ასეთი მათემატიკური აპარატების საშუალებით რთულ ეკონომიკურ-ეკოლოგიური სისტემების პროგნოზული გაანგარიშების მონაცემები უნდა დაედოს საფუძვლად მსხვილი სანარმოო კლასტერების განვითარებას, რეგიონული გლობალური მასშტაბით ხელი უნდა შეუწყოს ეკონომიკის ბუნებასთან კავშირურთიერთობის პრობლემის სწორად გადაწყვეტას.

ამასთან ერთად, უნდა აღინიშნოს, რომ მეცნიერების სასწავლო კურსს, ინტერდისციპლინარული ხასიათი რომ ჰქონდეს, მის კავშირურთიერთობაში სხვა მეცნიერების სასწავლო კურსთან უნდა განაპირობოს მათი სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაზე პოზიტიური ან ნეგატიური ზეგავლენა და ან პირუკუ, განიცადოს თავის მხრივ, დიალექტიკური კავშირურთიერთობა, რითაც ყალიბდება ამ მეცნიერების სასწავლო კურსის ინტერდისციპლინარული ხასიათი.

სწორედ სხვა მეცნიერებათა სასწავლო კურსთან, ზემოთაღნიშნული მიმართულების დიალექტიკური კავშირურთიერთობის მქონე მეცნიერების სასწავლო კურსს წარმოადგენს ბუნების გამოყენების ეკონომიკა.

ბუნების გამოყენების ეკონომიკის მეცნიერების სასწავლო კურსს დიალექტიკური კავშირურთიერთობა აქვს ისეთი მეცნიერებების სასწავლო კურსთან, როგორიც არის: სამომხმარებლო სო-

ციალური ეკონომიკის, ეკონომიკური პრინციპების, ეკონომიკურ მოძღვრებათა ისტორიის, მსოფლიო ეკონომიკის, სოფლის მეურნეობის ეკონომიკის, მრეწველობის ეკონომიკის, ვაჭრობის ეკონომიკის, ეკონომიკური სტატისტიკის, მშენებლობისა და ტექნიკურ მეცნიერებათა სხვა დარგების ეკონომიკის სასწავლო კურსებთან.

თანამედროვე პირობებში კლიმატის ცვლილებასა და მსოფლიო მასშტაბით ბუნებრივი რესურსების მარაგის შესახებ მსჯელობაა და გამოთქმულია მითითებული მოსაზრებები. ბუნებრივი რესურსების მარაგის ამოწურვის თაობაზე. ამ მოსაზრებების ანალიზის საფუძველზე ჩემს მიერ ჩამოყალიბებულია შემდეგი ძირითადი თეორიები, რომელთა შორის აღსანიშნავია შემდეგი:

- ბუნებრივი რესურსების ამოწურავი წყაროების არსებობისა და მათი გამოყენების შესახებ თეორია;

- ბუნებრივი რესურსების მხოლოდ მომხმარებლური გამოყენების თეორია;

- ბუნებრივი რესურსების გამოყენების ძველ, ტრადიციულ ადათ-წესებზე დამყარებული და თვითრეგულირების უნარის თეორია;

- ეკონომიკის „წულოვანი ზრდის“ კონცეფციაზე დამყარებული ბუნებრივი რესურსების გამოყენების თეორია;

- ბუნებრივი რესურსების გამოყენების განათლებაზე დამყარებული თეორია;

- ბუნებრივი რესურსების ამოწურავი წყაროების არსებობისა და გამოყენების საერთაშორისო მასშტაბით ცნობილი თეორია ეყრდნობა კონცეფციას, რომლის მიხედვით ბუნებრივი რესურსების ამოღება წარმოებს, იმ საკუჭნაოდან, რომლის მარაგი ამოწურავია. მაგრამ უნდა აღინიშნოს, რომ ეს მოსაზრება საფუძველს მოკლებულია, რადგან სამეურნეო პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ ბუნებრივი რესურსები მსოფლიო მასშტაბით, თითქმის ყველა ქვეყანაში შეზღუდულია და ეს შეზღუდულობა ეკონომიკური განვითარების მაღალიმპირებული ფაქტორი გახდა;

- ბუნებრივი რესურსების მხოლოდ მომხმარებლური გამოყენების თეორია ითვალისწინებს, რესურსების ამოწურავი წყაროების შესახებ მოსაზრებას და მითითებებს, რომ რადგან რესურსების ამოღება წარმოებს ამოწურავი საკუჭნაოდან, ამიტომ არაა აუცილებელი მათი წარმოება და კვლავწარმოება და შეიძლება უსასრულოდ მხოლოდ მოხმარების გაგრძელება. ეს შეხედულება არა სწორია, რადგან ხილული ფაქტია, რომ ზოგიერთი ბუნებრივი რესურსის მარაგი მსოფლიო მასშტაბით ამოწურვის ზღვარს უახლოვდება.

- ბუნებრივი რესურსების ძველ, ტრადიციულ ადათ-წესებზე დამყარებული თვითრეგულირების უნარის თეორიის მომხრეები ასაბუთებენ, რომ არ არის აუცილებელი ბუნებრივი რესურსების გამოყენება ახალ პროგრესულ ტექნოლოგიაზე დაყრდნობით, რადგან მათ გააჩნიათ თვითრეგულირების, თვითგანმენდის უნარი და საზოგადოების გარეშე უხილავად

მიმდინარეობს ეს პროცესი და ადამიანის ჩარევა არ არის აუცილებელი. ეს მოსაზრებაც არ არის სწორი, რადგან ადამიანის ჩარევა ბუნებრივი რესურსების კვლავწარმოების პროცესში აუცილებელია, იმიტომ, რომ დღევანდელი ახალი, პროგრესული ტექნოლოგიების გამოყენების პირობებში ანთროპოგენური ზემოქმედების ძალა იმდენად ძლიერია, რომ ბუნებას მარტო თავისი თვითაღდგენის უნარით, არ შეუძლია გაუმჯობესებული კვლავწარმოების პროცესის განხორციელება და არც პირვანდელი სახის შენარჩუნება;

– ეკონომიკის „წულოვანი ზრდის“ კონცეფციაზე დამყარებული, ბუნებრივი რესურსების გამოყენების თეორიის იდეოლოგები, ასაბუთებენ, რომ რადგან ეკონომიკურ განვითარებას ახასიათებს „წულოვანი ზრდა“ (ერთი და იმავე პროცენტით განვითარება), ამიტომ არაა აუცილებელი ბუნებრივი რესურსების განსხვავებული რაოდენობით გამოყენება, რაც თავის მხრივ არ წარმოშობს ბუნების ხარისხზე, მის დაცვაზე, მათ რაციონალურ გამოყენებაზე ყურადღების გამახვილებას.

– განათლების შესაძლებლობაზე დამყარებული ბუნებრივი რესურსების გამოყენების თეორია, ემყარება ბუნებრივი რესურსების გამოყენების პროცესში განათლების ეფექტიან შესაძლებლობას და მოითხოვს ეკოლოგიური განათლების მქონე სპეციალისტებით ეკონომიკის ცალკეული დარგების, მათი შესაბამისი განყოფილებების უზრუნველყოფას. ამ თვალსაზრისით, რა თქმა უნდა ამ თეორიის მოთხოვნა ყოველმხრივ გამართლებულია და მხარდაჭერას მოითხოვს, რადგან სასარგებლო სამეურნეო პრაქტიკისთვის.

ამ თეორიის დადებით მნიშვნელობაზე ერთხელ კიდევ მინდა ფართოდ ყურადღება გავამახვილო. ბუნების გამოყენების დარგში განათლების დიდ მნიშვნელობაზე მასშტაბურად მიუთითებს ის, რომ ლონისძიებათა შორის, რომლებიც მთლიანობაში შეადგენენ მსოფლიო პოლიტიკას, წონადი ადგილი უჭირავს ეკოლოგიური სპეციალობით კადრების მომზადებას. ამ მიზნით მრავალ სასწავლებელში შემოღებულია სპეციალური დისციპლინები, რომლებიც დაკავშირებულია ბუნების დაცვის პრობლემასთან. მაგალითად, პედაგოგიური ინსტიტუტებისა და უნივერსიტეტის ზოგიერთ ფაკულტეტზე სავალდებულო წესით იკითხება ბუნების დაცვის კურსი, ხოლო ზოგიერთ უნივერსიტეტში კი ბუნების დაცვის სამართლებრივი საფუძვლების სწავლების საკითხს განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა იურიდიულ ფაკულტეტზე.

ეკოლოგიური პრობლემების საფუძვლების შესწავლის დარგში გარკვეულ ცოდნას იძლევა საშუალო სკოლები, სადაც კარგადაა დაყენებული ბუნებათმცოდნეობის საფუძვლების სწავლება.

ბუნების დაცვის პრობლემების ძიებაში მონაწილეობითადაინტერესებისათვის, ამ დარგში აუცილებელი სიახლის ცოდნის შეძენის მიზნით, ბუნების დაცვის საკითხები უთუოდ უნდა იქნეს შეტანილი განათლების სისტემის ყველა რგოლში, რათა სწორად

იქნეს გაგებული ბუნების დაცვის, მისი რესურსების რაციონალურად გამოყენებისათვის საზოგადოების წინაშე მდგარი ამოცანები. ბუნების დაცვის დარგში განათლების საკითხების სწორად გადანყვეტამ, არსებითი გავლენა უნდა მოახდინოს თანამედროვე სამყაროში ეკონომიკური, პოლიტიკური და ეკოლოგიური მოვლენების ურთიერთდამოკიდებულების გონივრულ გააზრებაზე. ეს უკანასკნელი წარმოადგენს ბუნების დაცვის სერიოზული პრობლემების გლობალურ დონეზე გადანყვეტის მნიშვნელოვან ნაწილს.

ეკოლოგიის დარგში განათლების საკითხების გადანყვეტა მოითხოვს შემუშავდეს სასწავლო პროგრამა, რომელიც ასახული იქნება ცოცხალი სამყაროს არსებობისათვის ბუნების საჭიროების დამასაბუთებელი საკითხები.

იმისათვის, რომ ეკონომიკის განვითარების პროექტის შედგენისა და მისი განხორციელების დროს ყურადღება მიექცეს როგორც ეკონომიკურ, ისე სოციალურ ეფექტიანობას, საჭიროა ეკოლოგიური განათლების მქონე სპეციალისტების მომზადება. ახლო პერსპექტივაში კი მიზანშეწონილია ყველა სახელმწიფო უმაღლეს სასწავლებელში გაიხსნას „ბუნების გამოყენების ეკონომიკის“ სპეციალობა. ეს უკანასკნელი კი შესაძლებელს გახდის ეკონომიკის ყველა დარგს, მათ განყოფილებებს ჰყავდეთ ამ დარგში სპეციალისტები და ჰქონდეთ სპეციალური სამსახური.

ბუნების დაცვა და მისი კვლავწარმოება მიკრო და მაკროეკონომიკურ დონეზე გარკვეული რაოდენობის შრომის დანახარჯებს საჭიროებენ. თუ ამ უკანასკნელის ასეთი მიზნით ხარჯვის აუცილებლობა არაა, მაშინ ის შეიძლება ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებას მოხმარდეს. როგორც ჩანს, ბუნების დაცვის, მისი კვლავწარმოებისათვის საჭირო შრომის დანახარჯებსა და ეკონომიკის განვითარებას შორის პროპორციული კავშირურთიერთობა არსებობს. ეს დიალექტიკური ეკონომიკური კავშირურთიერთობა ზოგიერთ მეცნიერთა მიერ გაგებულია, როგორც ხელშემშლელი პირობა ეკონომიკის განვითარებისათვის.

ამასთან აღსანიშნავია ისიც, რომ ნაწილი მეცნიერებისა არ ხედავენ და არც ცნობენ ეკონომიკურ განვითარებასა და ბუნების კავშირურთიერთობაში რაიმე სერიოზულ კონფლიქტს და ურთიერთსაზიანო მოვლენას ამ დიალექტიკურ პროცესში. ორივე ეს შეხედულება ცალმხრივია, პროცესს მარტივად წარმოადგენს და მეცნიერულად არასაკმარისად არის დასაბუთებული. ზარალი, რომელიც განიცადა ბუნებაში, მართლაც შეიძლება მიგვაკუთვნოთ ადამიანს და ავხსნათ ცხოვრების დონის ამაღლებით.

მართალია საზოგადოების ყველა წევრის ეკოლოგიური განათლება და აღზრდა მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ეკოლოგიური პრობლემის გადანყვეტაში, მაგრამ მაინც ბუნების დაცვის, მისი რესურსების კვლავწარმოების საქმიანობაში მთავარ მიმართულებას წარმოადგენს ნარჩენტევადი საწარმოო ტექნოლო-

გიაზე გადასვლა. საჭიროა პრაქტიკულად, ისეთი ახალი ეკოლოგიური აზროვნების ჩამოყალიბება, რომელიც დაეყრდნობა ეკოლოგიური საქმიანობის დიალექტიკურ დასაბუთებას, რაც შესაძლებლობას შექმნის დღენიადაგ სრულყოფილი იქნეს ბუნების დაცვისა და გამოყენების პროცესი.

მიზანშეწონილია უფრო გაძლიერდეს და ქმედითუნარიანი გახდეს იმ ორგანოების მუშაობა, რომლებიც ხელძღვანელობენ ბუნების, მისი რესურსების გამოყენებისა და კვლავწარმოების საკითხებს და ვალდებული არიან კონტროლო განახორციელონ ამ დარგში მდგომარეობის გაუმჯობესებისათვის დასახულ ღონისძიებათა კომპლექსის გადაჭრაზე.

ამასთან ერთად აქ ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ჩვენ ქვეყანაში – საქართველოში ამ საკითხს განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს. საქართველოში ეკოლოგიური განათლების ეფექტიანობის მიღწევისათვის საჭიროა გამოყენებული იქნეს ყველა საშუალება, რომელიც გააჩნია საზოგადოებას.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. პ. ლემონჯავა. ბუნების გამოყენების ეკონომიკა. თბილისი, 2014.
2. პ. ლემონჯავა. საზოგადოების ცხოვრების დონე და მისი გავშირი გარემოს დაცვასა და კვლავწარმოებასთან. ჟურნ. „სოციალური ეკონომიკა, XXI საუკუნის აქტუალური პრობლემები“, №6, 2013.
3. პ. ლემონჯავა, მ. სარჩიმელია. ეკონომიკისა და ეკოლოგიის ინტეგრაციულ სისტემაში ურთიერთშეღწეული პროცესების შესწავლის აუცილებლობა. ჟურნ. „სოციალური ეკონომიკა, XXI საუკუნის აქტუალური პრობლემები“, №4-5, 2013.
4. პ. ლემონჯავა, ნ. ვანიშვილი. საჯარო-კერძო პარტნიორობის სქემები ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების ინფრასტრუქტურულ პროექტებში. ჟურნ. „სოციალური ეკონომიკა, XXI საუკუნის აქტუალური პრობლემები“, №1, 2014.
5. პ. ლემონჯავა, ვ. დათაშვილი. ეკონომიკური პრობლემების გადაწყვეტის კონკრეტული გზები. ჟურნ. „სოციალური ეკონომიკა, XXI საუკუნის აქტუალური პრობლემები“, №1, 2014.
6. პ. ლემონჯავა. ეკონომიკისა და ეკოლოგიის ურთიერთობის განვითარების ასპექტები, თბ., 2006.
7. К. Папенов. Экономика природопользования. М., 2008.
8. С. Бабылев, Н. Зубаревич, С. Соловьева, Ю. Власов, под ред. С. Бабылева. М., 2011.
9. В. Протасов. Экономика природопользования. М., 2012.
10. Методы анализа и управления эколого-экономическими рисками. М., 2003.